

Procesindustrie

Factsheet arbeidsmarkt

30 maart 2017

De procesindustrie wordt in deze factsheet in twee groepen onderverdeeld:

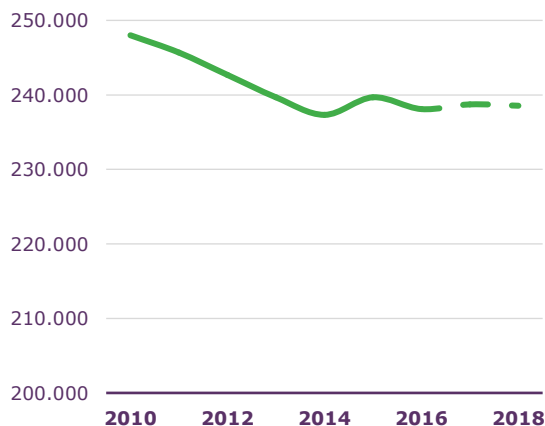
- de **voedings- en genotmiddelenindustrie** (bijv. zuivel, brood, vlees, dranken, tabaksproducten), deels bestaand uit ambachtelijke bedrijven zoals bakkerijen, die ook een detailhandelsfunctie hebben;
- de **chemische industrie** (aardolieverwerking, chemische producten, farmaceutische producten, kunststofproducten en bouwmaterialen).

De sector omvat 10 duizend bedrijven met een totale toegevoegde waarde van € 31 miljard (5% van de hele Nederlandse economie).

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Ontwikkeling banen werknemers in de procesindustrie

Realisatie 2010-2016; prognose 2017-2018

Het aantal banen van **werknemers** nam tussen 2010 en 2014 af van 248 naar 237 duizend (-4%). Tussen 2014 en 2016 vond een beperkte groei plaats tot **238 duizend**. Voor de komende twee jaar wordt een zeer geringe toename van het aantal banen verwacht, tot 239 duizend in 2018 (<1%).

Zelfstandigen komen in de procesindustrie relatief weinig voor. Hun aantal nam tussen 2010 en 2016 af van 14 tot **13 duizend** (-3%). Voor de komende twee jaar wordt geen verandering verwacht.

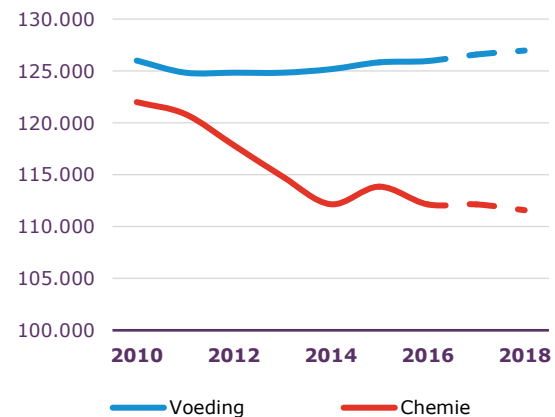
De **productie** nam tussen 2010 en 2016 toe met 5%, terwijl het aantal banen afnam. Dat verschil wijst op een verhoging van de **arbeidsproductiviteit** (o.a. als gevolg van verdere automatisering).

Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

De voedings- en genotmiddelenindustrie is minder conjunctuurgevoelig dan de chemische industrie. Terwijl het aantal banen in de chemische industrie sinds 2010 afnam (-8%), bleef dat in de voedings- en genotmiddelenindustrie op hetzelfde peil. Ook de vooruitzichten tot 2018 zijn voor de voedings- en genotmiddelenindustrie (+1%) iets gunstiger dan voor de chemische industrie (0%).

Ontwikkeling banen werknemers in voeding en chemie

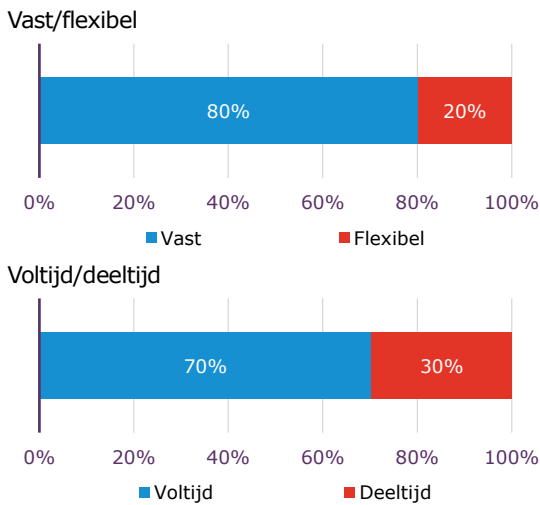
Realisatie 2010-2016; prognose 2017-2018

Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

Werkgelegenheid: kenmerken

Baankenmerken in de procesindustrie *Werknemers 2014*

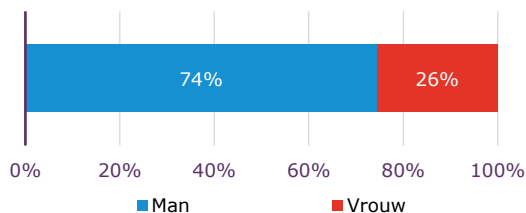

Bron: CBS, Statline (2016)

Veel voorkomende beroepen per beroepsrichting	Aantal werkenden
Technische beroepen	
Inpakkers	12.000
Bedieningspersoneel van machines voor de vervaardiging van voedingsmiddelen	12.000
Bakkers en banketbakkers	9.000
Bedieningspersoneel chemische installaties	8.000
Economisch-administratieve beroepen	
Administratief magazijnpersoneel	7.000
Administratief productiepersoneel	5.000
Commerciële beroepen	
Verkoopmedewerkers	14.000
Transport- en logistiekberoepen	
Laders en lossers	7.000
Heftruckbestuurders	4.000

Bron: CBS, op verzoek van UWV

Werkenden procesindustrie naar geslacht *2014*

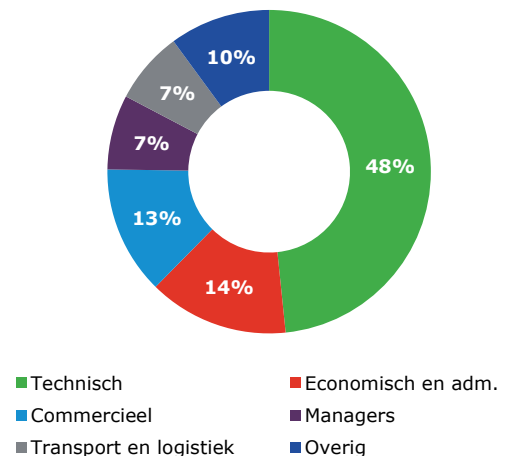
Bron: CBS, Statline (2016)

80% van de werknemers in de procesindustrie heeft een **vaste** arbeidsrelatie. Dat is meer dan gemiddeld (75%), maar wel minder dan in 2004 (86%). In de chemische industrie (87%) komen vaste contracten meer voor dan in de voedings- en genotmiddelenindustrie (74%).

70% van de werknemers in de procesindustrie werkt in **voltijd**. Dat is veel meer dan gemiddeld (51%) en minder dan in 2004 (74%). In de chemische industrie wordt meer in voltijd gewerkt dan in de voedings- en genotmiddelenindustrie.

Werken in **ploegendienst** komt in de procesindustrie meer voor dan in andere sectoren. Jongeren tot 18 jaar mogen echter volgens de Arbeidstijdenwet geen nachtdiensten doen. Cao's kunnen bepalingen bevatten om oudere werknemers te ontzien of van functie te laten veranderen.

Beroepsrichtingen in de procesindustrie *Werkzame beroepsbevolking, gemiddelde 2014-2015*

Bron: CBS, op verzoek van UWV

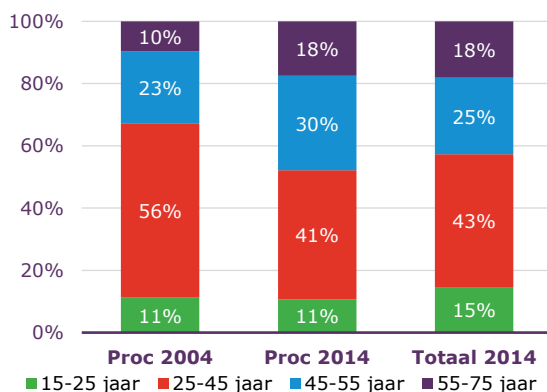
Het aandeel **mannen** (74%) is in de procesindustrie veel hoger dan gemiddeld (54%). Het is t.o.v. 2004 nauwelijks veranderd (75%).

In de voedings- en genotmiddelenindustrie werken meer vrouwen dan in de chemische industrie (resp. 32% en 19%).

Er is een verband tussen het hoge aandeel mannen in de sector en de nadruk op werken in voltijd.

Werkenden procesindustrie naar leeftijd

Ontwikkeling 2004-2014 en vergelijking met totale werkzame beroepsbevolking

Bron: CBS, Statline (2016)

Het aandeel van de 25- tot 45-jarigen is in de procesindustrie afgenomen en dat van de 55-plussers en 45- tot 55-jarigen toegenomen.

De procesindustrie heeft vergeleken met andere sectoren **veel 45- tot 55-jarigen** en minder werknemers jonger dan 25 jaar. Omdat er weinig directe instroom vanuit het beroepsonderwijs is, is de sector sterk aangewezen op zij-instroom.

De chemische industrie heeft veel minder werknemers onder de 25 jaar (5%) dan de voedings- en genotmiddelenindustrie (16%). Het aandeel 45-plussers is in de chemische industrie (54%) duidelijk hoger dan in de voedings- en genotmiddelenindustrie (42%).

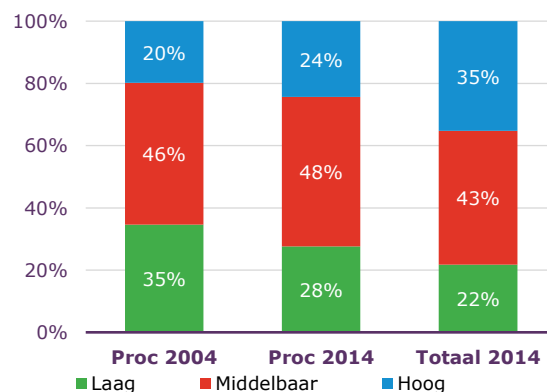
Bijbaantjes van scholieren en studenten komen in de voedings- en genotmiddelenindustrie geregeld voor, maar in de chemische industrie nauwelijks.

Werkenden procesindustrie naar opleidingsniveau

Ontwikkeling 2004-2014 en vergelijking met totale werkzame beroepsbevolking

In de procesindustrie is het aandeel laagopgeleiden gedaald en het aandeel hoog- en middelbaar opgeleiden toegenomen. Vergeleken met de totale werkzame beroepsbevolking heeft de procesindustrie **veel minder hoogopgeleiden** en meer laag- en middelbaar opgeleiden.

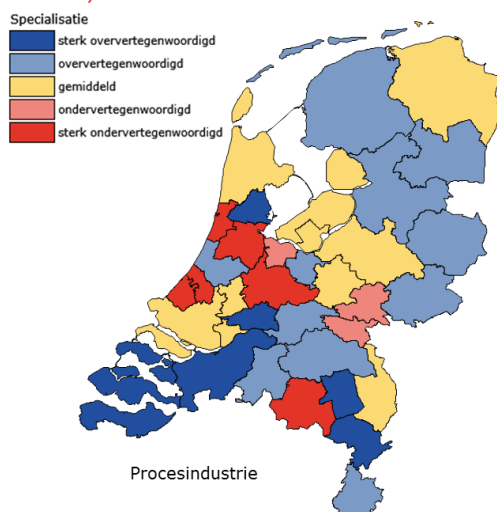
In de voedings- en genotmiddelenindustrie (34%) werken meer laagopgeleiden dan in de chemische industrie (21%).

Bron: CBS, Statline (2016)

Regionale spreiding banen werknemers procesindustrie

Over- en ondervertegenwoordiging t.o.v. Nederland, 2014

Bron: berekend o.b.v. maatwerktabel CBS

De procesindustrie is sterk oververtegenwoordigd in de arbeidsmarktregio's Gorinchem, Zaanstreek/Waterland, Zeeland, West-Brabant, Midden-Limburg en Helmond-De Peel (donkerblauw).

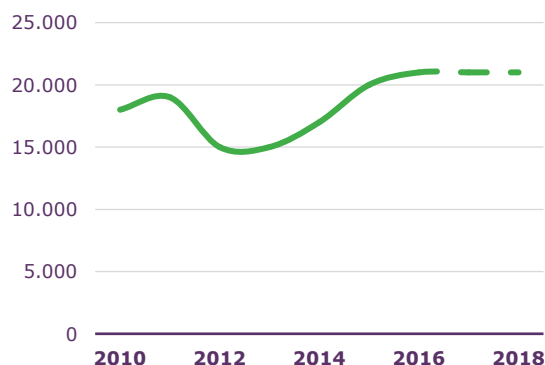
Het omgekeerde geldt voor Haaglanden, Groot Amsterdam, Midden-Utrecht, Zuid-Holland Centraal, Zuidoost-Brabant en Zuid-Kennemerland (donkerrood). Hier is de procesindustrie sterk ondervertegenwoordigd.

De sterke oververtegenwoordiging van de procesindustrie komt in Zeeland en Midden-Limburg vooral door de **chemische industrie**. In Zaanstreek/Waterland en Helmond-De Peel komt die met name door de voedings- en genotmiddelenindustrie.

Vacatures

Ontwikkeling vacatures in de procesindustrie

Realisatie 2010-2016; prognose 2017-2018

Het aantal nieuwe vacatures nam tussen 2010 en 2016 toe van 18 naar **21 duizend** (+17%). Dat komt alleen door de chemische industrie. In de voedings- en genotmiddelenindustrie bleef het aantal vacatures hetzelfde

Tot 2018 wordt geen verandering verwacht. Dat geldt zowel voor de voedings- en genotmiddelenindustrie als voor de chemische industrie.

Bron: UWV Prognosecijfers (2017)

Beroepen met de meeste nieuwe vacatures (4e kwartaal 2015 t/m 3e kwartaal 2016)

1 Mechanisch operator procesindustrie	6 Kwaliteitsmedewerker
2 Productiemedewerker	7 Commercieel medewerker binnendienst
3 Onderhoudsmonteur machines/installaties	8 Medewerker technische dienst elektrotechnisch
4 Accountmanager zakelijke diensten	9 Productieplanner
5 Medewerker brood- en banketbakkerij	10 Mechanisch operator voedingsmiddelenindustrie

Bron: UWV (2017)

Trends, kansen en bedreigingen

Trends voedings- en genotmiddelen

- Verduurzaming van de voedselketen (minder verspilling, verantwoord gebruik verpakkingsmateriaal, meer biologische producten, minder vlees/meer vis).
- Meer aandacht voor traceerbaarheid vanwege voedselveiligheid.
- Koppeling van voeding met levensstijl en gezondheid.
- Schaalvergroting door fusies en overnames, met als tegenreactie kleinschalige, lokale initiatieven.
- Prijsdaling zuivelproducten door overaanbod melk na opheffing melkquota.

Kansen

- Aantrekkelijke economie leidt tot meer bestedingen van consumenten aan 'gemak' en 'gezondheid' en luxere voedingsmiddelen.
- Stijgende consumptie voedingsmiddelen in opkomende economieën (o.a. Azië).

Trends chemie

- Procesverbetering door slimme sensoren, koppeling van processen en analyse van 'big data'.
- Groeiende markt voor biogebaseerde chemie en materialen.

Bedreigingen

- Invloed geopolitiek en handelsbarrières op internationale handel (o.a. Rusland, Brexit).
- Afhankelijkheid van energie- en grondstofprijzen.
- Afhankelijkheid van wisselkoersen.
- Sterke focus op prijs (overcapaciteit, dominantie supermarkten).

Bronnen: ABN AMRO (2016), Sectorinformatie Food en Chemische industrie / Rabobank (2016), Cijfers en trends. Voedingsmiddelenindustrie.

Invloed fusies en overnames op de werkgelegenheid

Fusies en overnames komen vooral veel voor tijdens een opgaande conjunctuur. Ze leiden vaak tot reorganisaties waarbij banen verloren gaan. Ook als pogingen tot overname of fusie niet doorgaan, kunnen ze toch gevolgen hebben. Bij aandeelhouders zijn verwachtingen gewekt dat hun aandelen met winst verkocht kunnen worden. De bedrijfsleiding probeert hen daarom tegemoet te komen, door kostenreducties door te voeren of bedrijfsonderdelen te verkopen.

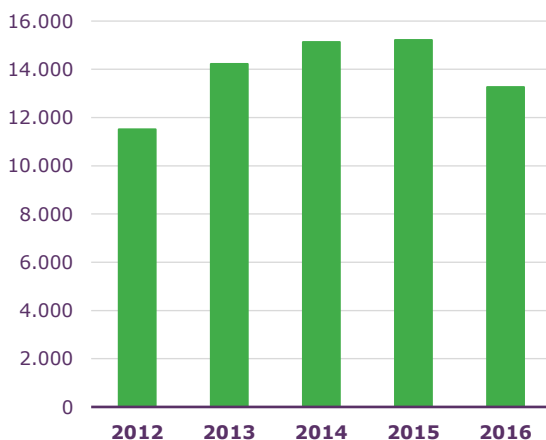
Recente voorbeelden hiervan zijn de mislukte pogingen van Amerikaanse concurrenten om Unilever en AkzoNobel over te nemen. Unilever gaat zijn strategie grondig herzien, zodat aandeelhouders straks sneller delen in de waarde van de onderneming. Het Akzo-concern zet als reactie de divisie met specialistische chemicaliën in de verkoop. Met de opbrengsten hiervan kan Akzo winstgeverder expansie financieren of extra dividend uitkeren.

Bron: NRC 22-2-2017 en 9-3-2017

WW-uitkeringen

Nieuwe WW-uitkeringen procesindustrie

2012-2016

Tussen 2012 en 2015 nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen in de WW vanuit de procesindustrie toe van 12 tot 15 duizend (+32%). Pas in 2016 daalde het aantal weer, tot **13 duizend** (-13%).

Het beroep met het hoogste aandeel in de nieuwe WW-uitkeringen in 2016 is de productiemedewerker (19%). De rest van de instroom is verdeeld over een groot aantal beroepen.

Bron: UWV (2016)

Kansen voor werkzoekenden

Krapteberoepen: moeilijk vervulbare vacatures

[Procesoperator B, fieldoperator/paneloperator procesindustrie](#)

[Operator C procesindustrie, voedingsmiddelenindustrie](#)

[Procestechnoloog, productontwikkelaar procesindustrie/voedingsmiddelenindustrie \(Onderhouds\)monteur machines/installaties, liften, werktuigen](#)

Bron: UWV (2017), Kansrijke beroepen. Waar is de arbeidsmarkt krap? Landelijk overzicht.

Voor de vier beroepen hierboven is het lastig om personeel te vinden, omdat er **meer vraag dan aanbod** is. Deze beroepen bieden **zeer goede kansen op werk** voor werkzoekenden.

Ook in andere beroepen biedt de procesindustrie **voldoende tot goede kansen op werk**. Daarbij gaat het om beroepen van laag (uitbener) tot hoog (maintenance engineer).

Gemiddelde kans op werk of hoger

Procestechniek

[Mechanisch operator procesindustrie, voedingsmiddelenindustrie](#)

[Operator A \(proces\)industrie](#)

[Productieleider procesindustrie/voedingsmiddelenindustrie](#)

[Calculator procesindustrie \(technisch\)](#)

[Hoofd productietechnologie](#)

[Clinical research associate](#)

[Medewerker technische dienst \(mechanisch/elektrotechnisch\)](#)

[Validatie engineer/maintenance engineer](#)

[Organisatieadviseur \(technisch\)](#)

Laboratorium

[\(Bio\)chemisch analist \(hbo\)](#)

Voeding

[Medewerker slachterij/uitbener](#)

Machinebouw/onderhoud

[Controleur machines/voertuigen](#)

[Monteur/inbedrijfssteller fabrieksinstallaties](#)

[Meet- en regeltechnicus/monteur meet- en regeltechniek](#)

[Projectleider/ontwerper industriële automatisering/PLC-programmeur](#)

[Pijpfitter industriële montage](#)

Bron: UWV (2016), Kansberoepenlijst

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en –advies

Inlichtingen: sake.wagenaar@uwv.nl

Auteur: Sake Wagenaar